

GELENEKSEL KÜTÜPHANELERE ALTERNATİF BİR TASARIM: E-KÜTÜPHANE

An Alternative Design of Traditional Libraries: E-Library

Gönderim Tarihi: 28.12.2015

Kabul Tarihi: 14.03.2016

Tamer KUTLUCA*

Murat YALMAN**

Öz: Kütüphaneler toplumların gelecekte günümüze bilgi kaynaklarının depolandığı yapılar olarak düşünülmektedir. Geleneksel kütüphanelerin sadece inşa edildikleri bölgedeki insanlara hizmet vermesi, kütüphanelerin elinde kaynakların toplumun geneline hizmet vermesini engellemektedir. Kütüphanelerin internet ortamına taşınarak hizmet verecek bir yapıya kavuşturulması kütüphanelerin elindeki kaynakları internet kullanan tüm insanların hizmetine açılmasını sağlayacaktır. Bu çalışmanın amacı eğitim kurumları için geleneksel kütüphane tasarımlarına alternatif bir kütüphane tasarımının nasıl oluşturulacağını yansıtmak ve e-kütüphane kullanımına ilişkin öğretim elemanların görüşlerini değerlendirmektir. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim deseni kullanılmıştır. Çalışmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Katılımcılar, 2013-2014 öğretim yılında Türkiye'deki bir üniversitede görev yapan 13 öğretim elemanından oluşmaktadır. Çalışmada veri toplamak amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanan açık uçlu sorulardan oluşan yapılandırılmış mülakat kullanılmıştır. Araştırma verilerinin çözümlenmesinde betimsel analizden yararlanılmıştır. Araştırmanın sonucunda kütüphanelerin geleneksel yapıdan kurtularak dijital olarak e-kütüphane dönüşmesini, bu şekilde istenilen kaynaklara daha rahat ve daha hızlı erişebilecekleri tespit edilmiştir. Bunun yanında geleneksel yapıda hizmet veren kütüphanelerin yavaş ve sorunlu olduğu, gerekli alt yapıların oluşturulması ile kütüphanelerin yeni bir kimliğe kavuşabilecekleri sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kütüphane, E-Kütüphane, Eğitim Kurumları, İnternet.

Abstract: Libraries are considered to be places where information sources are stored for societies. The fact that traditional libraries serve only the people living where these libraries are located does not allow these sources to reach all other people. Transferring

* Doç. Dr., Dicle Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, e-posta: tkutluca@dicle.edu.tr

** Öğr. Gör., Dicle Üniversitesi/Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğt. Bl.
e-posta: mumanenator@gmail.com

libraries into the Internet environment to serve the whole society will make it possible for libraries to present their sources to all the people who use the Internet. The purpose of this study was to reflect how to structure a library alternative to other traditional library designs for educational institutions and to evaluate faculty members' views about e-library use. In this study, the phenomenology design, one qualitative research methods, was used. Among purposeful sampling methods, the maximum variety sampling method was used. The participants were 13 faculty members teaching at a university in the academic year of 2013-2014. In the study, the structured interview method including open-ended questions was used to collect the research data. For the analysis of the data, descriptive analysis was applied. The faculty members participating in the study reported that transforming traditional libraries into digital e-libraries would allow reaching the desired sources more easily and rapidly. In addition, the faculty members also stated that traditional libraries were slow and problematic and that establishing the necessary sub-structures would help these libraries acquire a new identity.

Keywords: Library, E-Library, Education Institute, Internet.

GİRİŞ

Geleneksel kütüphaneler toplumun farklı kesimine hizmet verebilmek için tasarlanmış mekânlardır. İçinde basılı kitap ve yayınların bulunduğu bu taş yapıların büyüklüğüne göre ihtiyaçları da o denli büyük olmaktadır. Geçmişten günümüze taşınan sınırlı sayıdaki tarihi önceliğe sahip geleneksel kütüphaneler, çağımızın önemli bilgi kaynaklarıdır (Abuzaid ve Singh, 2009). Yazılı kaynakların gelecek kuşaklara taşınarak korunması ihtiyacı kütüphanelerin değişimini hızlandırmıştır. Antik çağlardan beri kütüphaneler bilgi alma ve depolama merkezi olarak farklı şekillerde kullanılmıştır. Baskı teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte seri kitap üretimi ve bilgi depolama için birincil ortam oluşturulmuştur. Sesli ve görsel medya ortamlarının artması, manyetik teyp ve CD-ROM gibi yazdırma seçeneklerinin gelişmesini sağlamıştır. Dijital kütüphanelerin tarihi için en önemli kilometre taşı, internetin bulunmasıdır. İnternetin yaygınlaşmasıyla beraber internet kullanıcılarının veri tabanlarına, programlara, kütüphane kaynaklarına, uluslararası konferanslara erişmek oldukça hızlı olmaktadır (Çağiltay, 1995). 1950'lerden bu yana bilgisayar ve internet teknolojilerinin gelişimi, ağ teknolojisinin tek bir noktadan çok uzak yerlere dijital erişime izin vermesi, geleneksel kütüphanelere dijital kütüphaneleri kurmak için fırsat yaratmıştır (Keralapura, 2009). Bilgide sınırların kalktığı küreselleşen dünyamızda geleneksel kütüphanecilikte ısrar eden kurumlar sadece bulunduğu çevreye hizmet veren yapılar haline gelmektedir. Günümüzde misyonu bilgiyi paylaşmak olan kütüphanelerin yerini, üniversitelerin üstlendiği söylenebilir. Bu nedenledir ki eğitim ve öğretim hizmeti veren her üniversitenin geleneksel yapıya sahip bir kütüphanesi vardır.

Kütüphaneler eğitim ve araştırmalarının önemli bir parçasıdır. Tarihsel gelişimde kütüphaneler, faaliyet gösterdikleri kurumlardan yapısal olarak etkilmişlerdir. Özellikle üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin kütüphaneleri hangi amaçla kullandıkları öğrenim gördükleri fakülteye, lisans, yüksek lisans veya doktora öğrencisi olma durumlarına göre değişim göstermektedir (Tenopir, 2003). Öğrencilerin bilgiye ulaşmak için kullandıkları çoğu üniversite kütüphaneleri basılı dergiler, kitaplar ve konferans tutanakları gibi sınırlı kaynaklara sahiptirler (Bancroft, Croft, Speth ve Phillips, 1998). Teknolojinin ilerlemesi ile birlikte kullanıcı beklentileri de değişmektedir. 1980'lerde araştırma salonlarında kullanılmaya başlanan fotokopi makineleri günün kullanıcıları için çok önemli bir kolaylıktı. Ancak günümüzde fotokopi makinesinin ötesinde tarayıcılar, dijital fotoğraf makineleri, internet bağlantısı gibi teknolojik ürünler bile kullanıcılar için yeterli gelmemektedir. Kullanıcılar teknolojiye paralel olarak yeni uygulamalar beklemektedirler. Bu noktada, arşivler için kullanıcı odaklılığın önemli bir unsuru olan araştırma ortamının kullanıcıların ihtiyaçları ve istekleri doğrultusunda yeniden yapılandırılması gerekliliği belirtilmektedir (Şentürk, 2012).

Türkiye'de internetin gelişip yaygınlaşmaya başlamasıyla e-kütüphane çalışmalarını başlatmış ve özellikle eğitim kurumlarında bu çalışmalar daha hızlı gelişmiştir. Bu iletişim aracı bilgi değişiminde, dolayısıyla kütüphane hizmetlerinde etkin bir rol oynamaktadır. Ancak e-kütüphaneye yönelik çalışmalar var olan klasik kütüphanelerdeki kitapların internet üzerinden aranması ve ayırma işleminin yapılmasından öteye geçememiştir. Gerçek anlamda e-kütüphane uygulamalarının tüm kaynakların internet üzerinden erişilebildiği ve kullanıcının bilgisayarına kaydedebildiği bir biçimde olması gerekmektedir (Akçayol, Şimşek ve Bay, 2005). Graham ve Texas-Metaxas (2003) göre üniversitede eğitim gören yüksekokul, lisans ve yüksekokul öğrencileri ödevleri için ilk önce internet ortamını tercih etmektedirler. Bu nedenle eğitim kurumlarının e-kütüphane kavramını benimsemeleri ve kütüphanecilik üzerinden vermekte oldukları hizmetleri yeniden yapılandırırken elektronik kütüphaneciliği dikkate almaları gerekmektedir.

Akademik dünyada kütüphaneler dünya standartlarında bilgi erişimi sağlamanın yanı sıra, ülkenin araştırma ve geliştirmesinde önemli bir rol oynar. Bilim insanları için üniversite kütüphaneleri, öğrenme ve araştırmayı teşvik için kendi içinde fiziksel ortamlar oluşturabilir. Katılımcıların daha fazla kitaptan yararlanması için kaynaklarının sayısını arttırabilir. Ayrıca kitap seçimi, kullanımı, belgelerin etkin bir şekilde değerlendirilmesi için kaynakları ve kaynak keşif araçlarının kullanımı ile ilgili eğitimler verilebilmektedir (Sheeja, 2010).

Türkiye’de mevcut kütüphanelerin yetersizliği ve her bölgeye bir kütüphane kurulamaması sebebiyle e-kütüphaneler çok büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, klasik bir kütüphane için gerekli olan birçok aracın ve personelinde kullanılmayacak oluşu e-kütüphane için gerekli olan maliyeti düşürmektedir (Akçayol ve diğ., 2005). Benzer şekilde Tonta (2006) belirttiği üzere geleneksel kütüphaneler bilgi arayan kullanıcıların uğradıkları ilk duraklar değildir. Bilgi arayan kullanıcıların neredeyse tamamı ilk durak olarak internet üzerinden Google, Yandex gibi arama motorlarını denemektedirler. Kütüphaneler istedikleri kadar Web’de bulunanlardan daha iyi bilgi kaynaklarına sahip olsunar, istedikleri kadar daha doyurucu hizmetler sunsunlar, bütün bunları ağ aracılığıyla yapamadıkları takdirde varlıklarını duyurmakta zorlanacaklarını ifade etmiştir.

Gelişen yazılım ve bilgi sistemlerine ek olarak internetin yaygınlaşması kütüphanelerin dijital ortama daha çabuk adapte olmasını hızlandırmıştır. Yasal sorunların giderilerek elektronik ortama taşınan kütüphanelerin, halen klasik yapıyla öğrencilerine hizmet veren kütüphanelerinden farkının ortaya konulması, eğitim kurumlarının bu konuya bakış açılarını daha çabuk değiştirebilir. Bu kapsamda e-kütüphaneyi kullanacak eğitim kurumlarının eğitim ve öğretim kalitesini arttırarak öğrencilerine daha iyi hizmet vereceği düşünülmektedir. Bu bakımdan e-kütüphanelerin eğitim kurumlarındaki geleceği önemli bir yer teşkil etmektedir.

KURAMSAL ÇERÇEVE

E-Kütüphane Tasarımı

E-kütüphane tasarım süreçleri kapsamında, arabirim özellikleri, farklılıkları, kullanım kolaylığı, kullanıcılar tarafından anlaşılabilirliği, sistemin artıları ve eksilerini belirlenmiştir.

Arabirim Özellikleri ve Tasarım Süreci

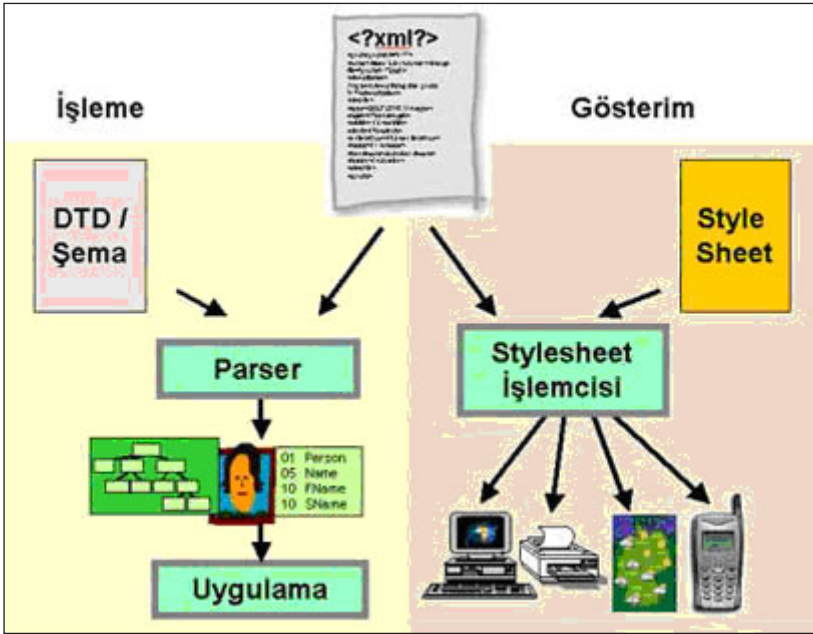
- XML diliyle tasarlanmış web sayfası,
- Dijital nesnelere, java tabanlı medya istemcisi,
- Birden fazla dosya türlerine destek: JPEG, TIFF, BMP, PPT, PNG, PDF, DOC, AVİ, ve daha fazlası,
- Çok sayfalı görüntü desteği,
- Veri tabanı desteği,
- Doküman indeksleme, medya dosya ilişkilendirme,

- Telif hakkı beyanı ve izleme,
- Üye kabul ve işlemleri,
- Kaynakların kullanımı, izlenmesi ve istatistiksel raporlama.

XML diliyle tasarlanmış web sayfası

E-kütüphane tasarımı yapılırken kullanılacak dilin hem yaygın hem de kullanışlı hem de basit olması gerekmektedir. Bu nedenle web sayfası yapım aşamasında XML dili kullanılması tercih edilmiştir. XML Extensible Markup Language, sözcüklerinin kısaltmasından meydana gelmiş bir meta-dil olarak adlandırılır. Temel özelliklerini; internet üzerinden kolay kullanılması, çok sayıda uygulamayı desteklemesi, metin tabanlı olması ve düzeltilmelerin kolay olması olarak ifade edilebiliriz (Şekil 1).

Şekil 1: Genel Olarak Bir XML Dokümanı İşleme ve Gösterimi

Web sayfası tasarımında kullanılacak bir text tabanlı dilde HTML (Hyper Text Markup Language) olarak bilinen bir işaretleme dilidir. HTML gibi XML'de metin tabanlıdır. Ancak HTML biçimlendirme odaklı bir dilken, XML veri yapılarını oluşturmak içinde kullanılır. HTML ve XML, de W3C (World Wide Web konsorsiyumu) tarafından geliştirilmişmiş standart bir iletişim dili olan SGML'den türetilmiştir. Bununla birlikte SGML'in zor ve kompleks bir yapıya sahip olması XML'nin daha yaygın hale gelmesini sağlamıştır (Çubukçu, 2002).

Elektronik kütüphanenin tasarlanmasında, hazırlanan sitenin birçok amaca hizmet edebilmesi hedeflenmiştir. Bu nedenle kullanıcılara öncelikte web sayfası üzerinden istedikleri kitapları görerek inceleyebilecekleri ve satış fiyatlarıyla birlikte, gerekirse temin edebilecekleri, kütüphane sistemine dahil edilen ve gerekli izinleri alınan yayınların gerek bir kısmı gerekse tamamını görerek okuyabilecekleri bir yapı tasarlanmak istemiştir. Bu nedenle web sayfası tasarımında birçok yapıya hizmet verecek ve sade bir dil olan XML dili ön plana çıkmıştır. Sayfaların inşasında kullanılan XML dilinin tercih edilmesinin diğer nedenleri;

Açık ve standart bir yapıya sahip olması, esnek web uygulamalarının geliştirilmesini sağlaması, farklı kaynaklar ve uygulamalar arasında verilerin bütünleştirilmesini sağlaması, verilerin üzerinde yerel işlemler yapılabilmesi, text tabanlı olması, platform bağımsızlığı, nesne tabanlı olması ve bir veri tabanı gibi işlenebilmesi ve en önemlisi de Unicode tabanlı olmasıdır (Çubukçu, 2002).

Dijital nesnelere, java tabanlı medya istemcisi,

Java, C++ gibi derleme tabanlı bir dil olmasına rağmen, tek bir derlenmiş programın her tip bilgisayarda çalışabilmesini sağlayacak şekilde değiştirilmiştir. Java kodu, Applet adı verilen bütün ve optimize edilmiş bir program olarak derlenir. Applet, byte kodlar adı verilen ve yürütme zamanı modülü olarak adlandırılan programlara dönüşen komutlar içerir. Java uygulamalarını, ister HTML ister XML diliyle tasarlanmış olsunlar ekleye bilinmektedir. Bu tasarımları daha çekici kılmakla beraber, daha ergonomik hale getirir. Şöyle ki; Bir web sayfasını iki farklı web browserla açmak istediğimizde (explorer veya Netscape) Netscape Java applet'ini getirir ve bu applet'i Netscape'teki bir java yürütme anı programına aktarır. Bu program komutları okur ve hangi browser'da çalışacaksa, ona uyumlu hale getirir. Farklı browserlar için farklı kod tasarımı yapmak zorunda kalınmaz.

Birden fazla dosya türlerine destek: JPEG, TIFF, BMP, PPT, PNG, PDF, DOC, AVİ, ve daha fazlası,

World Wide Web kullanıcılarının aşına olduğu formatlar gif, jpeg, aif, mpeg, bmp v.s. üstüne kurulduğu halde ihtiyaçlarımıza cevap verecek başka alternatiflerde vardır.

JPEG kayıpsız metotlarla mümkün olan daha da fazla sıkıştırma sağlamaktadır. JPEG küçük renk ayrıntıları ve hatta küçük aydınlık karanlık ayrıntılarının insanlar tarafından ayrıt edilemediği mantığı kullanacak şekilde tasarlanmıştır. Bu yüzden JPEG insanlar tarafından bakılacak görüntüleri sıkıştırmak için kullanılır.

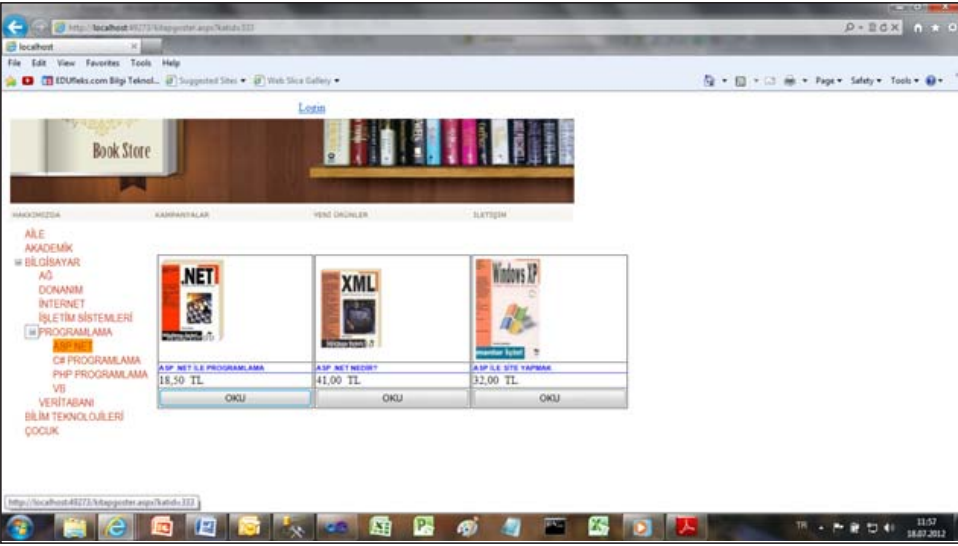

Web yayıncılık ortamında JPEG formatını kullanmak için iki temel sebep vardır:

- 1- Görüntü dosyalarının büyüklüğünü azaltmak
- 2- 8 bpp veri yerine 24 bpp veriyi saklamak.

Tasarımımızda kitapların kapak resimleri JGP ve kitapların görüntülenecek PDF dokümanlarının site içindeki dosya linkleri veri tabanı girilir. Bu işlem manuel olarak ya da bir Admin bağlantı açılarak yapılabilir (Resim 1).

Resim 1: Site İçerisinde Yer Alan Dokümanların Örnek Tasarımı

GIF formatı, elektronik bülten birimlerinden (BBS) almak veya bu birimlerle yollamak için mümkün olan en küçük dosyaları oluşturabilmek için tasarlanmıştır. En yaygın GIF dosyası sürümleri 87a ve 89a'dır. Yaygın olarak kullanılmasının sebebi görüntüleyicilerinin bedava olmasıdır.

TIFF (Tagged Image File Format) görüntüleri neredeyse sınırsız sayıda farklı şekillerde kaydedebilmektedir. Bunun sonucu olarak hiçbir görüntü uygulaması TIF/TIFF dosya tiplerini desteklediği iddia edilemez.

BMP ve DIB dosyaları iki formatta bulunabilen Device Independent Bitmap dosyalarıdır. BMP veya DIB dosyaları dört bit ve sekiz bit görüntüler için RLE (Run Length Encoded) yazılımı kullanarak sıkıştırılabilirler.

AVI, Microsoft firması tarafından kullanılan ve Internet Explorer yazılımı tarafından kullanılan bir video format türüdür. Microsoft Windows sürümleri üzerinde gelen explorer sürümleri tarafından desteklenen bu video formatı kaliteli bir görüntüler için kullanılmaktadır.

PDF, (Portable Document Format) birden çok platformdaki kullanıcılara dergi kalitesinde dokümanlar sunmak için kullanılır. Web ortamında oluşturulan sitelerde kullanılması önerilen bu doküman formatı sayesinde belgelerin sayfa düzenleri bozulmaz. İstenirse dosyalar sistem üzerinden görüntülenebileceği gibi dosya halinde doküman olarak ta bilgisayarlara indirile bilmektedir. E-Kitap formatı olarak ta kullanılan bu doküman formatı gerekli hallerde, şifrelenerek sadece okunabilir formata dönüştüre bilmektedir.

DOC ve DOCX, Microsoft tarafından geliştirilmiş metin belgeleri oluşturmak için kullanılan doküman formatıdır. Bu formatla hazırlanan metin sayfaları, görüntülemek veya çalıştırmak için yine Microsoft firması tarafından geliştirilmiş ofis programına sahip olmanız gerekmektedir. Office programı yüklü olmayan bilgisayarlarda, ücretsiz bazı küçük programlarla dosyayı RTF yapısı ve Windows ile rahatça açabilirsiniz

Öncelikle XML diliyle tasarlanmış bir web sayfasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu web sayfası içeriğinde dijital nesnelere, java tabanlı medya istemcileri gerekmektedir. Bunun yanı sıra birden fazla dosya türüne destek olması için resim, metin, ses ve video görüntülerini destekleyen dosya türleri yer almalıdır. Bunun yanında çoklu görüntü desteği ve bunları barındırabilecek veri tabanı desteği gerekmektedir. Yine arabirim özelliğinde olması gereken doküman indekisleme, medya dosya ilişkilendirme, telif hakkı beyanı, üye kabulleri, kaynakların kullanımı ve bunların istatistiksel raporları bulunmalıdır.

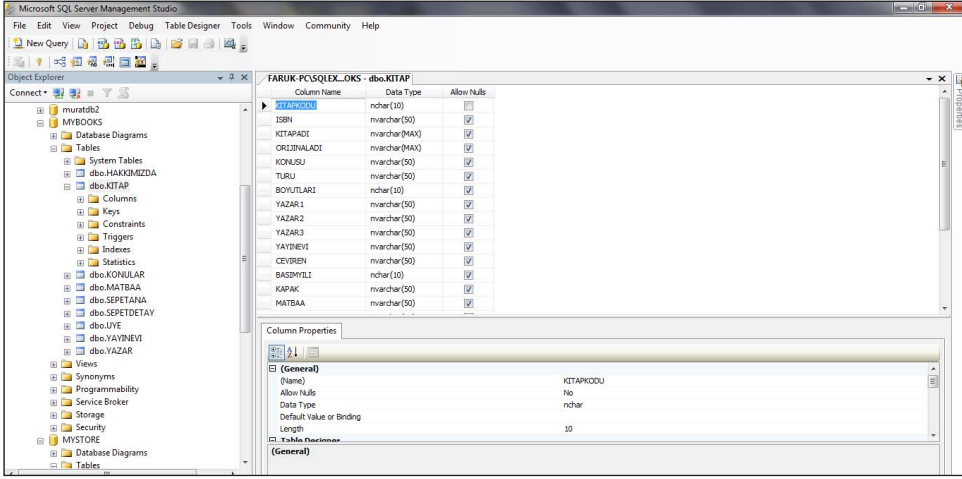
Veri tabanı desteği

Hazırlanacak web sitesinde meydana çıkacak verileri saklamak ve indekisleme için bir veri tabanı sistemine ihtiyaç duyulacaktır. Burada iki veri tabanı tipinden, ilişkisel veya nesne tabanlı veri tabanlarından birini seçmeniz gerekmektedir. İlişkisel veri tabanları veriyi öznitelik ilişkisine göre saklar, nesne tabanlılar ise veriyi nesne özelliklerine göre saklar ve getirirler (Türkoğlu, 2000).

Veri tabanı tasarımı yapılırken, veri olarak kullanılacak tüm bilgilerin hepsi için ayrı bir ifade kullanılmalıdır. Sitede geçen ve veri tabanında saklanacak kitap isimleri, yazarlar, konu ve alan başlıkları gibi bilgiler için ayrı ayrı kolanlar oluşturulmalıdır (Resim 2).

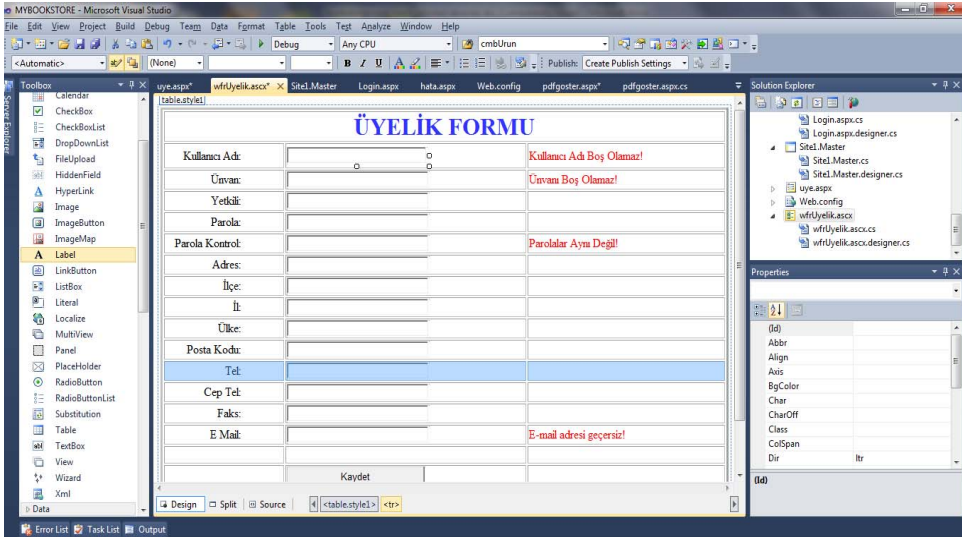
Resim 2: Veri Tabanı İşlemlerinde Kullanılacak İfadeler ve İlişkileri

Üye kabul ve işlemleri

Siteye bağlanan kullanıcıların, kaynak olarak kullanmak istedikleri dokümanların sadece üyelerine açık olması nedeniyle bir üyelik formuna ihtiyaç duyulmaktadır. Üyelik formu hazırlanırken kullanıcılar hakkında genel bilgilerin yer aldığı bir form tasarlanmalıdır (Resim 3).

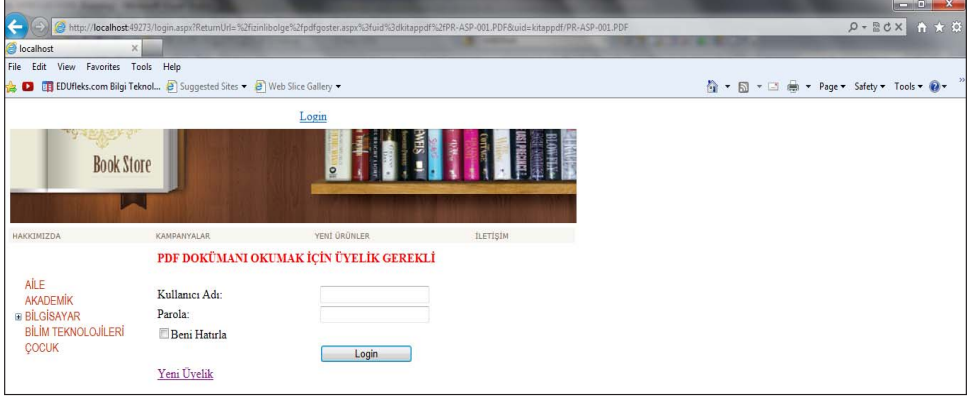
Resim 3: Siteye Üye Olmak İsteyenler İçin Üyelik Formu

Hazırlanan bu form doldurulduktan sonra, kullanıcıya bir ID (Kullanıcı Adı) ve parola oluşturularak mailine gönderilir. Kullanıcı siteye bu kullanıcı adı ve

parolayla bağlanarak, doküman içeriklerini ayrıntılı olarak inceleye bilecektir (Resim 4).

Resim 4: Siteye Giriş İçin Kullanıcı Ekranı

Kaynakların kullanımı, izlenmesi ve istatistiksel raporlama

Site üzerinde yer alan dokümanların kullanıcıların isteklerine hizmet verecek şekilde düzenlenmesi veya yerleştirilmesi gerekmektedir. Kullanıcıların taleplerinin ve bu taleplere verilen cevapların raporlanması ileride oluşabilecek sorunların çözümü için bir basamak olabilir. Siteye üye olarak kaynaklarından yararlanan kullanıcıların web sayfası üzerinde yaptıkları işlemler istatistiksel olarak raporlanmalı ve kayıtları tutulmalıdır. Bu şekilde kullanıcıların kaynak kullanımına ilişkin gerekli profilleri oluşturularak site içerisinde yer alan dokümanların yenilenmesi sırasında ihtiyaçların belirlenmesi kolaylaşacaktır. Ayrıca bu yöntemle oluşabilecek yasal sorunların önüne de geçilebilecektir.

Farklılıkları

- Kütüphane kaynaklarına internet üzerinden erişebilme (Keralapura, 2009)
- Sınıflandırılmış üyelik seçeneği (Keralapura, 2009)
- Kullanıcı adı ve şifre bilgisine göre kullanıcılar tanımlanmaktadır (Chowdhury, 2002)
- Kullanıcıların zaman ve mekân sınırlaması yoktur, (Sheeja, 2010).
- Bilgi sorgulama, tarama ve kaynak ayırma gibi hizmetler elektronik ortama aktarılmıştır.
- Kitaplar, e-dergiler gibi dokümanlar elektronik kitap halinde okunabilmektedir. Herhangi bir kitap çevirim içi okunabileceği gibi sıkıştırılmış formatta bilgisayara kaydedilebilmektedir.

Kullanım kolaylığı

- Tüm kaynaklar istenirse kullanıcı tarafından bilgisayarına kaydedilebilmekte veya online incelenebilmektedir (Chowdhury, 2002)
- 7 gün / 24 saat istenilen kaynağa ulaşabilme (Roes, 2001),
- Kullanıcı hızlı bir şekilde öğreneceği kaynağa ulaşabilmektedir.

Kullanıcılar tarafından anlaşılabilmesi,

- Sade ve anlaşılır görsel yapı,
- İstenilen doküman hakkında özet bilgi,

Sistemin Artıları

- Kitap, dergi gibi dokümanların özellikle tarihi ve yazma eserlerin yıpranmasını engellemektedir (Yazar, 2007)
- Bilgiye en hızlı biçimde erişim imkânı,
- Kullanıcı, çalışma ortamını değiştirmeye gerek duymadan araştıracağı malzemeye ait ilk bilgilere ulaşma fırsatını elde etmektedir,
- Kütüphane çalışanlarının iş yükünü azaltır,
- Veri güvenliği,
- Kütüphanelerde “dijital formda bulunan ve bu şekilde depolanan bilgiler; geleneksel kütüphane formatlarından çok daha kolay kopyalanıp çoğaltılabilir ve günlenebilirler. Bilgisayar dosyaları düzenli olarak yedeklenebilir ve daha uzun süre dayanabileceği yeni bir ortama taşınabilirler” (Dowlin, 1995: 412).
- Kurulum maliyeti; yer, mekân, çalışan ücretleri gibi maliyetlerin olmaması veya minimuma indirgenebilmesi,
- Geniş ve büyük mekânlara ihtiyaç duymaması,
- Yeni çıkan kitaplar kontrol edilebilmekte ve yine Internet aracılığı ile satın alma işlemleri (Olcay, 1996).

Sistemin Eksileri

- Sisteme yüklenen dokümanların farklı formata sahip olması (PDF, Ms Word, vs),
- Ekran üzerinden doküman okunma zorluğu,

- Bazı kullanıcı hatalarından kaynaklı olarak sistemin istenilenlere cevap vermemesi (Gerekli doküman açma programlarının kullanıcı bilgisayarında yüklü olması) (Kling ve Elliott, 1994).

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı eğitim kurumları için geleneksel kütüphane tasarımlarına alternatif bir kütüphane tasarımının nasıl oluşturulacağını yansıtmak ve e-kütüphane kullanımına ilişkin öğretim elemanların görüşlerini değerlendirmektir.

YÖNTEM

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim deseni kullanılmıştır. Olgubilim deseni farkında olduğumuz, derinlemesine bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Olgubilim çalışmalarında genelde bir olguya ilişkin bireysel algıların ortaya çıkarılması ve yorumlanması amaçlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu sebeple bu çalışmada öğretim elemanlarının elektronik kütüphanelerin kullanımına ilişkin kullanımları ortaya çıkarılarak yorumlanmıştır. Çalışma katılımcılarından alınan görüşler doğrultusunda elektronik kütüphanelerin kullanımının daha detaylı incelenebilmesi amaçlanmıştır.

Katılımcılar

Çalışmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Temel amaç farklı gruplardan (cinsiyet, hizmet yılı gibi) ortak görüşleri ortaya çıkarmaktır. Katılımcılar, 2013-2014 öğretim yılında Türkiye'deki bir üniversitede görev yapan 13 öğretim elemanı oluşturmaktadır. Bu öğretim elemanları farklı hizmet yıllarında farklı cinsiyetlerde olacak şekilde belirlenmiştir.

Öğretim elemanlarına ait kodlamalar Tablo 1'de belirtilmektedir.

Tablo 1: Öğretim Elemanlarına Ait Kişisel Bilgiler

Öğretim Elemanı	f
Cinsiyet	
Bay	7
Bayan	6
Hizmet Yılı	
3 yıldan az	3
3-7 yıl	3
8-12 yıl	4
12 yıl ve üzeri	3

Tablo 1’de görüldüğü üzere, görüşmeye katılan 13 öğretim elemanının 7’si bay, 6’sı bayandır. Bunun yanında 4 öğretim elemanı 8-12 yıl iken geriye kalan 9 öğretim elemanından 3’erli grup olmak üzere 3 yıldan az, 3-7 yıl ve 12 yıl ve üzeri hizmet yılına sahiptir.

Verilerin Toplanması

Çalışmada veri toplamak amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanan açık uçlu sorulardan oluşan yapılandırılmış mülakat kullanılmıştır. Mülakat formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel sorular, ikinci bölümde ise e-kütüphaneye ilişkin sorular yer almaktadır. Kişisel bölümde; Cinsiyet, hizmet yılı, Kütüphaneye üyemi siziz?, Ne kadar sıklıkta kütüphaneye gider-siniz (haftada), Kütüphaneden memnun musunuz?, Öğretim elemanlarının geleneksel kütüphanelere alternatif tasarım olarak geliştirilen e-kütüphanelere yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla aşağıdaki sorular yer almaktadır:

1. Sizce kütüphanelere gidilmemesinin nedenleri nelerdir?
2. Kütüphane hizmetlerinde yaşanan sıkıntılar nelerdir?
3. Hangisini tercih edersiniz (kütüphane mi yoksa e-kütüphane mi) Neden?

Çalışmanın verileri her öğretim elemanı ile kendi odalarında birebir olarak yapılan 15-20 dakikalık görüşmeler yoluyla toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin çözümlenmesinde betimsel analizden yararlanılmıştır. Betimsel analiz, elde edilen verilerin oluşturulan temalar altında açıklanması, yorumlanması, neden-sonuç ilişkilerinin irdelenmesi ve sonuca ulaşılmasını sağlayan bir yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırmanın alt amaçlarından ve görüşme sorularından yola çıkılarak veri analizi için tematik bir çerçeve oluşturulmuştur. Bu işlemin ardından, her soru için öğretim elemanlarının verdikleri yanıtlar doğrultusunda seçenekler sıralanarak “Görüşme Kodlama Anahtarı” oluşturulmuştur. Araştırmanın güvenilirliği için, iki bağımsız kodlayıcının görüş birliği ve görüş ayrılığı karşılaştırılmıştır. Kodlayıcılar arası güvenilirlik çalışmasında; Güvenirlik = Görüş birliği / Görüş birliği + Görüş ayrılığı formülü kullanılmıştır (Miles ve Huberman, 1994). Bu formüle göre, soruların kodlayıcılar arası güvenilirlik oranlarının ortalaması % 92’dir. Son aşamada ise öğretim elemanlarının görüşleri belirlenen temalar çerçevesinde sunulmuş ve doğrudan alıntılarla desteklenmiştir.

ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu bölümde çalışma katılımcılarından elde edilen veriler çözümlenerek tablolar halinde ve görüşler verilerek derlenmiştir. Öğretim elemanlarının verdikleri cevaplara ilişkin görüşler bir araya getirilerek kategorilere ayrılmış, ortak görüşler bir arada verilmiştir.

Çalışmada görüşlerine başvurulmuş öğretim elemanlarına kütüphanelere neden gidilmediğine ilişkin soruda sorulmuş alınan cevaplara ilişkin veriler Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2: Öğretim Elemanlarının “Sizce Kütüphanelere Gidilmemesinin Nedenleri Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımları

Kütüphanelere gidilmemesinin nedenleri	f
Kaynak yetersizliği	5
Yeni kaynaklara ulaşmadaki sorunlar ve internet	3
Ulaşım Problemi	3

Öğretim elemanlarının “Sizce kütüphanelere gidilmemesinin nedenleri nelerdir?” sorusuna yönelik verdikleri cevaplara göre 5’i kaynak yetersizliğini, 3 öğretim elemanı “yeni kaynaklara ulaşmadaki sorunları” ve “kütüphanelere gitmek için ulaşım sorunlarının” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Çalışmada görüşü alınan bir öğretim elemanı:

“On iki yıldır öğretim elemanıyım. Yaptığım çalışmalarda alanımla ilgili kaynak bulmada sıkıntı çekiyorum. Buda kütüphanelerdeki kaynakların yetersiz veya eski kaynaklar olduğunu göstermektedir.” (Ö.E.1)

Benzer bir görüş belirten diğer bir öğretim elemanı ise;

“İstenilen alana ilişkin yeterli kaynağa ulaşmada problem yaşamam nedeniyle kütüphaneye gitmiyorum. Bununla birlikte artık internet denilen teknoloji yaygınlaştı. Kişiler istedikleri yerden internete girip istenilen bilgiye rahatlıkla ulaşabilirler.” (Ö.E.2)

Bu görüşlerin yanında bir başka öğretim elemanı yabancı kaynaklara ulaşmada kütüphanelerin eksik kaldığı yönünde görüş belirtirken;

“Kütüphanelerde daha çok yerli kaynaklara yer verilirken güncel yabancı kaynaklara ulaşım daha zor. Bununla birlikte artık elektronik ortamda yabancı kaynaklara daha rahat ulaşabilmekteyim. Kütüphanelerin bana bir artı olmadığını düşünmekteyim.” (Ö.E.3), şeklinde görüşünü dile getirmiştir.

Çalışmada görüş alınan 3 öğretim elemanı kütüphaneye gitmenin bir kültür olduğu belirtirken, kütüphanelere gitmek için toplu taşıma araçlarının yetersizliği konusunda görüş belirtmişlerdir.

Kütüphanelerin verdikleri hizmetlerde yaşanan sıkıntılara yönelik öğretim elemanlarının verdikleri cevaplar Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3: Öğretim Elemanlarının “Kütüphane Hizmetlerinde Yaşanılan Sıkıntılar Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımları

Kütüphane hizmetlerinde yaşanan sıkıntılar	f
İstenilen kaynağa ulaşamama	5
Personel yetersizliği ve eğitimi	3
Üyelik işlemleri ve formaliteler	2
Kütüphanenin bulunduğu il ve üniversite yöneticilerinin yeterince destek vermemeleri	1

Kütüphane hizmetlerinde yaşanan sıkıntılara ilişkin öğretim elemanlarından biri;

“Kütüphanede hizmetli olarak çalışacak personelin çalıştığı yerdeki sistemle uyumlu eğitim alması gerekir. Bu şekilde çalışan daha hızlı ve ihtiyaç duyulan kaynakları ergonomik olarak kullanacaktır. Ancak bu tür eğitimleri olması bir yana buralarda çalıştıracak yeterli eleman bulmakta bile sorunlar yaşandığını sanıyorum. Zira kütüphaneye gittiğimde yeterli personel olmadığı için hizmetlerin tam verilemediğine şahit oldum”, (Ö.E.3)

bir diğer öğretim elemanı ise;

“Kütüphanede bulundurulan kitapların dışarıya verilmesinden dolayı istenilen kaynağa istediğim zaman ulaşamamaktayım. Buda beni kütüphaneye gitmekten soğutuyor” görüşünü belirtirken kütüphanede bulunan kaynakların yetersizliğine dikkat çekmek istemiştir. (Ö.E.5)

Öğretim elemanlarının klasik kütüphanelerin yanında elektronik kütüphane ve elektronik kitap konusundaki görüşleri de anket formundaki sorularla alınmaya çalışılmıştır. Öğretim elemanlarının e-kitap kullanımına ilişkin görüşlerinin yer aldığı maddeye bir öğretim elemanı;

“Kullanımı rahat ve ergonomik bir yöntem. Kitabın genelinden daha çok istenilen kısmın bulunması ve bu kısımların alınması klasik basılı kitaba göre daha hızlı ve problemsiz” (Ö.E.6)

derken diğer bir öğretim elemanı;

“Özellikle yurt dışında yayınlanan kaynakların Türkiye’ye geliş süresi ve erişim süresiyle ilgili büyük bir imkan olarak görüyorum e-kitabı. E-kitabı okuyucusunun içerisine istediğim onlarca kaynağı kaydederek istediğim yerde okuyabilmenin rahatlığı da bir başka özelliği.” (Ö.E.7)

görüşünü belirtmiştir. Bu konuda olumsuz görüş belirten bir öğretim elemanı ise;

“E-kitabın sağlıklı olduğuna inanmıyorum. Okumak benim daha yorucu ve zahmetli. Bazen çıktısını alıp okumak zorunda kalıyorum” (Ö.E.8) ifadelerini kullanmıştır.

Öğretim elemanlarının e-kütüphaneye yönelik görüşlerinin sorulduğu maddeye verdikleri cevaplara bakıldığında bir öğretim elemanı;

“Bence zamandan büyük tasarruf edilmesini sağlayacak büyük bir sistem. İstenilen kaynağa kısa sürede ulaşılabilmesi istenilen kaynağın indirilerek zamana yayılarak okunabilmesi benim için en önemli özelliklerinden. Ancak Türkiye’de internet bağlantısında yaşanan sıkıntılar düşünüldüğünde e-kütüphanelerin ne kadar yararlanılabileceği tartışmalı. Birde bu sistem kaynakları basılı hale getirmek isteyenler içinde sıkıntı yaratabilir” (Ö.E.8)

Bunun dışında görüş belirten diğer öğretim elemanları e-kütüphaneyi hızlı, zaman açısından kullanışlı, istenilen kaynağa ulaşmada önemli artılarının bulunduğunu ifade etmişlerdir. Çalışmaya katılan öğretim elemanları kütüphane ile e-kütüphane arasındaki benzerlikleri iki yönteminde kaynağa ulaşmayı sağlaması olarak belirtmişlerdir. Kütüphane ile e-kütüphane arasındaki farklılıkları belirtirken bazı öğretim elemanları aşağıdaki gibi görüş belirtmişlerdir:

“kullanım şekli farklı. bir de kütüphaneler geleneksel eğitim sistemini yansıtırken, e-kütüphane çağdaş eğitim sistemini yansıtıyor gibi geliyor.”(Ö.E.9)

derken diğer bir öğretim elemanı;

“E- kütüphane daha hızlı erişilebilirdir...Kısa süreli bir zaman tüketimine ihtiyaç duyulmaktadır. Kütüphanede ise farklı seçeneklere ulaşma durumu olabilir.” (Ö.E.10)

görüşüne yer vermiş, diğer bir öğretim elemanı ise;

“Kütüphaneler canlıdır, yaşıyorlar, e-kütüphane ise bu özelliklere sahip değildir. Canlılıktan kastım insanlarla iletişim kurma olanağının kütüphanelerde var olmasıdır. e-kütüphanede ise muhatap olduğunuz şey bilgisayardır.” (Ö.E.11)

Çalışmaya katılan öğretim elemanlarının kütüphane ve e-kütüphaneye ilişkin görüşlerinin alındığı anket formunun son maddesinde öğretim elemanlarına “Hangisini tercih edersiniz (kütüphane mi yoksa e-kütüphane mi) Neden?” sorusuna ilişkin çözümlene Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4: Öğretim Elemanlarının “Hangisini Tercih Edersiniz (Kütüphane Mi Yoksa E-Kütüphane Mi) Neden?” Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Frekans Dağılımları

Hangisini tercih edersiniz (kütüphane mi yoksa e-kütüphane mi)	f
E-kütüphane	6
Geleneksel Kütüphane	3
Her ikisi de	1
Tercih Yapmayan	1

Öğretim elemanlarının e-kütüphaneyi mi? Yoksa geleneksel kütüphaneleri mi? Tercih ettiklerine ilişkin görüşlerinin çözümlenmesi sonucunda; 6’sı e-kütüphaneyi, 3’ü geleneksel kütüphaneyi, 1’er öğretim elemanı ise “her iki yöntemi bir arada kullanmayı” ve “her iki yöntem hakkında seçim yapmanın yanlış olacağını” belirtmiştir.

E-kütüphane sistemini tercih eden bir öğretim elemanı;

“e-kütüphaneyi tercih ederim. e-kütüphane iş, zaman ve maliyet konusunda kütüphaneden daha avantajlı” (Ö.E.12)

görüşünü belirtirken, geleneksel kütüphaneyi tercih eden bir öğretim elemanı ise;

“Kütüphaneyi tercih ederim Çünkü gerçek kitabın yerini diğerlerinin doldurabileceğini düşünmüyorum. Sürekli elimin altında kitaplarımın bulunmasını tercih ederim” (Ö.E.13)

görüşünü belirtmiş, her iki yöntem hakkında seçim yapmayan öğretim elemanı ise;

“Böyle bir tercih yanlış olur. Çünkü yerine getirdikleri işlevler duruma göre değişmektedir. Örneğin bazen e-kütüphaneler daha işlevsel olmakta iken bazen de kütüphane daha anlamlı olabilmektedir.” (Ö.E.6), şeklinde görüşünü belirtmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Eğitim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin yararlanmaları için tasarlanan kütüphaneler, fiziksel olarak ne kadar büyük olursa olsunlar içindeki kaynaklar daha ön planda olmalıdır. Genel olarak klasik yapıya sahip kütüphaneler, bilgi, arşiv, koruma, bakım, kültür, bilgi paylaşımı, bilgi alma, eğitim ve sosyal etkileşim işlevlerini yerine getirmek için tasarlanmıştır. Eğitim kurumlarının artan öğrenci kapasiteleri düşünüldüğünde klasik yapıya sahip kütüphanelerin, hizmet verirken yaşanan sorunlar gün geçtikçe artarak büyümektedir. Bugün dijital kütüphane, geleneksel yapıda çalışan kütüphanelere göre

daha pratik ve uygulaması daha kolay bir yapıya sahiptir. Burada esas konu geleneksel yapıda hizmet veren kütüphanelerin yeni sisteme entegrasyonu ve birlikte çalışılabilmesidir (Limb, 2004).

Çalışmada görüşlerine başvurulmuş öğretim elemanları da geleneksel kütüphanelerde hizmetlerin yavaş ve problemlili olası nedeniyle sorunlu olduğunu belirtmişlerdir. Bunun nedeni olarak ta geleneksel kütüphanelerde yeterli sayıda çalışan olmasını ve bu elemanların kullanıcılar hizmet verebilmek için yeterli derecede eğitilmiş olmamalarıdır. Çalışanların teknolojik araç gereç kullanma bilgisine sahip olmamaları, kütüphanelerin çalışma sistemlerinin hızlanmasında da problemler yaşanmasına neden olmaktadır. Son kullanıcı olarak dijital kütüphaneleri kullanmak isteyen bireylerinde teknoloji konusunda yeterli bilgiye sahip olmamaları yeni sistemlerin kullanımını güçleştirmektedir. Lee ve diğerlerinin (2005) dijital kütüphaneler kullanımına dair arayüz özelliklerinin etkisi üzerine yaptıkları çalışmalarında son kullanıcıların internet teknolojilerinin kullanımı ve dijital okur-yazarlığı konusunda eksik veya yeterli düzeyde bilgi sahibi olmamasının, dijital kütüphanelerin kullanımını ve benimsemesini zorlaştırdığını belirtmişlerdir. Geleneksel kütüphanelerin sistem ve işleyiş olarak yavaş ve fazla kişiye hizmet verebilecek potansiyelinin olmadığı görüşünü ifade eden öğretim elemanları iyi tasarlanmış bir e-kütüphanenin geleneksel kütüphanelere alternatif olabileceğini vurgulamışlardır. Bu yönüyle e-kütüphaneler geleceğin kütüphane sistemleri olarak öğrencilere, akademisyenlere, araştırmacılara ve toplumunun her kesimine hizmet verebilecektir (Yalman ve Kutluca, 2012). Kütüphanelerin genel orga nizational yapıları ile karmaşık işleyişlerinin daha sade ve akıcı bir yapıya dönüştürülerek tasarlanması günümüz bilgi toplumunun kaçınılmaz işleyişlerindedir.

Lance (2003) göre geniş ve güçlü kütüphanelere sahip okullarda öğrenim gören öğrencilerin başarısının % 10-20 düzeyinde artmaktadır. Çalışmaya katılan öğretim elemanlarından e-kütüphanelerinin tasarlanması sürecinde kullanıcıların görüşüne başvurulması sistemin kullanılabilirliğini arttıracığı anlaşılmaktadır. Bu yönüyle yapılan çalışmalarda da e-kütüphanelerin tasarlanması sürecinde kütüphanecilerin önerileri, kaynakların belirlenmesinde ise öğretim elemanlarının seçimlerinin ön plana çıktığı görülmektedir (Tenopir, 2003; Waldman, 2003). Kullanıcıların sisteme erişebilmeleri ve sistem üzerinde kullanılan arayüzün kullanılabilir bir yapıya sahip olması geleneksel yapıdan e-kütüphanelere geçiş için büyük önem taşımaktadır (Hong ve ark. 2002). Abuzaid ve Singh (2009) göre e-kütüphane tarafından sunulan hizmetler e-öğrenme süreci için öğrenciye katma değer sağlayabilir. Bu şekilde öğrencilerin bilgi iletişim teknolojilerine yaklaşımlarındaki olumsuzlukları azaltılabilir. Bilgiye erişim için onlarca duvarlı kütüphaneye gitmek zorunda kalan araş-

tırmacılara “duvarsız kütüphane” hizmetleri ile artık bilgiye istediği formatta, dilediği zaman ve dilediği yerden erişim olanakları sunulmaktadır. Nitekim Kakırman-Yıldız (2012) çalışmasında kütüphanelerin dijital olarak kullanımının fiziksel olarak kullanımlarına göre daha fazla olduğunu belirtmiştir. Yine tasarım sürecinde e-kütüphanelerin arka planında hizmet verenlerin kullanıcılarına verdikleri destek hizmetlerinin dijital ortam kullanıcılarının sorunlarının çözülmesinde ve sistemin kullanılabilirliği sırasında yaşanabilecek sorunların önüne geçecektir (Waller ve Wilson 2001). Ayrıca teknolojik gelişmelere paralel olarak değişen bir ortamda zahmetsiz olan elektronik kullanımın, zahmetli olan fiziksel kullanıma göre daha fazla olmasının doğal olduğunu da vurgulamıştır. Öğretim elemanlarının anket formunda en fazla değindikleri konuların başında da e-kütüphanede sunulan kaynakların dijital olmasıdır. Bu tür kaynakların daha kolay ulaşılabildiği ve daha kolay kullanılabileceğini ifade eden öğretim elemanları her işte olduğu gibi bu alanda da teknolojinin kullanılabilirliğine dikkat çekmişlerdir.

Olçay (1996) göre üniversite kütüphanelerinin internet ve bilgisayar teknolojilerinden gerektiği gibi yararlanmanın yollarını aramalı ve kütüphaneciler de kendilerini bu büyük bilgisayar ağının sağladığı olanakları kullanmaya hazırlamalıdır. Bu çalışmada e- kütüphane tasarım süreçlerinde, arabirim özellikleri, farklılıkları, kullanım kolaylığı, kullanıcılar tarafından anlaşılabilirliği, sistemin artıları ve eksileri üzerinde durulmuştur. Bu kapsamda e-kütüphaneyi kullanacak eğitim kurumlarının eğitim ve öğretim kalitesini arttırarak öğrencilerine daha iyi hizmet vereceği düşünülmektedir.

Sonuç olarak günümüzde internet, kütüphane hizmetlerinin verilmesinde en temel araçlardan biridir. Bu iletişim aracı bilgi değişiminde, dolayısıyla kütüphane hizmetlerinde etkin bir rol oynamaktadır. Bu nedenle eğitim kurumlarının e-kütüphane kavramını benimsemeleri ve kütüphanecilik üzerinden vermekte oldukları hizmetleri yeniden yapılandırırken elektronik kütüphaneciliği dikkate almaları gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Abuzaid, R.A. ve Singh, D. (July 2009). *A Framework for E-Library Services To Support The E-Learning Environment in a Secondary School: A Case Study*. Paper presented at the 36th Annual Conference of the International Association of School Librarianship, in Taipei, Taiwan.
- Akçayol, M.A., Şimşek, M. ve Bay, İ. (Şubat 2005). *Türkiye’de E-Kütüphane Çalışmalarının Durum Analizi ve Öneriler*. Akademik Bilişim, Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Bancroft, A. F., Croft, V. F., Speth, R. ve Phillips, D. M. (1998). A Forward-Looking Library Use Survey: WSU Libraries in the 21st Century. *Journal of Academic Librarianship*, 24(3), 216-224.
- Chowdhury, G. G. (2002). Digital Libraries and Reference Services: Present and Future, *Journal of Documentation*, 58 (3), 258-283.
- Çağiltay, K. (1995). Herkes İçin İnternet. (Dok. No: İPG-95-02.) Ankara: TÜBİTAK, Enformasyon Teknolojileri Müdürlüğü.
- Çubukçu, F. (2002). XML Temel Başvuru Kılavuzu, Alfa Basım Yayın, İstanbul.
- Dowlin, E., K. (1995). Distribution in Electronic Environment or Will There Be Libraries As We Know Them in The İnternet World, *Library Trends*, 43(3):409- 417.
- Graham, L. ve Texas Metaxas, P. (2003). Of Course It’s True; I Saw It On the İnternet!: Critical Thinking in The İnternet Era. *Communications of the ACM*, 46 (5), 71-75.
- Hong, W., Thong, J.Y.L. ve Tam, K.Y. (2002). Understanding User Acceptance Of Digital Libraries: What Are The Roles Of Interface Characteristics, Organizational Context, and Individual Differences? *International Journal of Human-Computer Studies*, 57, 215-42.
- Kakırman-Yıldız, A. (2012). Sosyal Paylaşım Sitelerinin Dijital Yerlilerin Bilgi Edinme Ve Mahremiyet Anlayışına Etkisi. *Bilgi Dünyası*, 13 (2), 529-542.
- Keralapura, M. (2009). Technology and Customer Expectation in Academic Libraries: A Special Reference To Technical/Management Libraries in Karnataka. *The International Information & Library Review*, 41, 184-195.
- Kling, R. ve Elliott, M. (1994). Digital Library Design For Usability. In J. Schnase, J. Leggett, R. Furuta, & T. Metcalfe (Eds.), *Proceedings of Digital Libraries ’94 Conference* (pp. 146–155) . College Station, TX: Texas A&M University.
- Lance, K.C. (2003). 5 Roles for Empowering School Librarians, Library Research Service, Colorado State Library: University of Denver.
- Lee, G. T., Dahlan, N., Ramayah, T., Karia, N., ve Hasmi Abu Hassan Asaari, M. (2005). Impact of Interface Characteristics On Digital Libraries Usage. *Malaysian Online Journal of Instructional Technology*, 2(1), 1-9.

- Limb, P. (2004). *Digital Dilemmas and Solution*. Oxford, England: Chandos Publishing.
- Olçay, E. (1996). Ankara'daki Üniversite Kütüphanelerinde İnternet Kullanımı, *Türk Kütüphaneciliği* 10 (3), 284-296.
- Roes, H. (2001). Digital Libraries and Education: Trends and Opportunities. *D-Lib Magazine*, 7. Retrieved April 12, 2012, from <http://www.dlib.org/dlib/july01/roes/07roes.html>.
- Sheeja, N. K. (2010). Surveying Scholars' Perceptions of Electronic Environments: A Case Study of University Libraries in Kerala (India). *The International Information & Library Review*, 42, 262-268.
- Şentürk, B. (2012). Kullanıcı Odaklı Arşiv Hizmetlerinin Temel Unsurları-Araştırma Ortamı. *Bilgi Dünyası*, 13 (2), 543-556.
- Tonta, Y. (Mayıs 2006). *Kütüphaneler Sanal Güzergâhlara mı Dönüşüyor?*. I. Uluslararası Bilgi Hizmetleri Sempozyumu, İstanbul.
- Tenopir, C. (2003). Use and Users of Electronic Library Resources: An Overview and Analysis of Recent Research Studies. Council on Library and Information Resources, Washington, D.C.
- Türkoğlu, T. (2000). *HTML, JAVA, CGI, VRML, SGML, Unleashed*. Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- Waldman, M. (2003). Freshmen's Use of Library Electronic Resources and Self-Efficacy. *Information Research* 8 (2). Available at <http://informationr.net/ir/8-2/paper150.html>.
- Waller, V. ve Wilson, J. (2001). A Definition for E-Learning. *ODL QC Newsletter*, October, 1-2.
- Yalman, M., ve Kutluca, T. (2012). Future of E-Libraries in Universities. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 47, 2225-2228.
- Yazar, İ. (2007). Klâsik Türk Edebiyatı Çalışmalarında Bilişim Teknolojisinden Yararlanma Ve E-Kütüphane Uygulamaları. *Turkish Studies*, 2/3, 573-585.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.

